

ลักษณะ ๑ จ้างทำของ

บทที่ ๑

ความหมายของสัญญาจ้างทำของ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ความหมายของสัญญาจ้างทำของไว้ในมาตรา ๕๘๗ ว่า “อันว่าจ้างทำของนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจ้าง ตกลงจะทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น”

สัญญาจ้างทำของจึงเป็นสัญญาที่เกิดจากการตกลงถูกต้องตรงกันระหว่างบุคคล ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือผู้ว่าจ้าง อีกฝ่ายหนึ่งคือผู้รับจ้าง สัญญาจ้างทำของเป็นสัญญาไม่มีแบบเหมือนกับสัญญาจ้างแรงงาน การทำสัญญาจ้างทำของจึงสามารถฟ้องร้องบังคับกันได้แม้จะตกลงด้วยวาจา สัญญาจ้างทำของนั้นมีวัตถุประสงค์ของสัญญาแตกต่างจากสัญญาจ้างแรงงาน เพราะสัญญาจ้างทำของเป็นการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนสำเร็จ แต่สัญญาจ้างแรงงานเป็นการทำงานตลอดเวลาโดยไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงาน และสินจ้างที่ผู้ว่าจ้างจะให้แก่ผู้รับจ้างนั้นก็ต้องจ่ายเมื่อทำงานเสร็จ สัญญาจ้างทำของจึงมีส่วนคล้ายกับสัญญาจ้างแรงงานในกรณีเป็นการทำงานหรือการให้บริการ ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะได้สิ่งของตอบแทนขึ้นมา หรือสัญญาจ้างทำของอาจจะเป็นการทำสิ่งของขึ้นมาเป็นชิ้นเป็นอัน ซึ่งทำให้สัญญานี้มีลักษณะคล้ายสัญญาซื้อขาย และเมื่อสัญญาจ้างทำของเป็นการทำการจนสำเร็จ ลักษณะของงานจึงขึ้นอยู่กับผู้รับจ้างที่จะทำอย่างไรก็ตาม ขอให้เกิดผลสำเร็จแห่งงานที่ทำนั้น ฉะนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้าง จึงไม่อยู่ในฐานะที่จะบังคับบัญชากันได้ ตัวอย่างของสัญญาจ้างทำของเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๓/๒๔๘๘ จ้างทนายว่าความเป็นสัญญาจ้างทำของ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๗๖/๒๕๑๐ สัญญาจ้างทำของตาม ป.พ.พ. มาตรา ๕๘๗ นั้น ผู้รับจ้างตกลงจะทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่ผู้ว่าจ้าง โดยผู้รับจ้างไม่ได้อยู่ในความควบคุมบังคับบัญชาของผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างไม่มีสิทธิจะสั่งงานหรือบงการแก่ผู้รับจ้าง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๗๔/๒๕๑๓ สัญญาว่าจ้างให้จำเลยชักรากไม้สักของกลาง ๖๐ ท่อน จากป่าละหารไปส่งมอบให้แก่โจทก์ที่บ้านพุทรา ให้เสร็จสิ้นครบถ้วนภายในเวลาที่กำหนดไว้ ค่าจ้างชักรากไม้นี้ตกลงกันให้คิดตามปริมาตรไม้ที่ส่งมอบแล้ว แม้ในสัญญาจะมีข้อความว่าโจทก์หรือผู้แทนโจทก์มีสิทธิเข้าตรวจจตราการงานได้ตลอดเวลา สัญญานี้ก็เป็นสัญญาจ้างทำของ ไม่ใช่สัญญาจ้างแรงงาน เพราะตามสัญญาเห็นได้ว่า จำเลยเพียงแต่รับจ้างชักรากอันเป็นการขณเฉพาะไม่รายนี้ให้โจทก์ให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด โดยโจทก์คิดค่าจ้างให้เพื่อผลสำเร็จแห่งการงานตามจำนวนไม้ที่จำเลยส่งมอบให้ หากใช้เป็นสัญญาที่จำเลยมีหน้าที่จะต้องขนไม้รายอื่นให้โจทก์อยู่ตลอดเวลาที่จ้างไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๘๖/๒๕๑๗ จำเลยทำสัญญาจ้างเหมมาให้โจทก์ก่อสร้างโรงเรียน เป็นสัญญาจ้างทำของ ซึ่งกฎหมายมิได้บังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือ แม้แต่แบบแปลนท้ายสัญญาจะแสดงว่าเป็นรูปอาคารเรียน ๔ ห้องเรียน จำเลยก็มีสิทธินำสืบพยานบุคคลเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารแปลนนั้นได้ว่า คู่สัญญามีเจตนาอันแท้จริงจะทำการก่อสร้างอาคาร ๘ ห้องเรียน ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา ๙๔

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๘๒/๒๕๒๒ จำเลยจ้าง พ.ไปยัตถของจำเลยคั้น พ.จ้าง ๕.ไปยัตถ อีกต่อหนึ่ง ความสำเร็จของงานเป็นวัตถุประสงค์ของสัญญา สัญญาระหว่างจำเลยกับ พ. เป็นจ้างทำของ

สัญญาจ้างทำของเป็นนอกเทศสัญญาอย่างหนึ่งและเป็นสัญญาต่างตอบแทนด้วย ฉะนั้นการทำสัญญาจ้างทำของจะต้องกระทำอยู่ในขอบเขตของกฎหมายคือจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๒/๒๕๒๕ การที่จำเลยว่าจ้างโจทก์ให้หาทนายความที่มีความซื่อสัตย์และมีความสามารถให้ แต่จำเลยไม่มีเงิน จึงตกลงจ่ายค่าจ้างเป็นที่ดินจำนวน ๒ ไร่ ดังนี้ เป็นสัญญาจ้างทำของ และสัญญาดังกล่าวไม่เป็นการว่าจ้างให้ไปกระทำการอันผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี หรือใช้สิทธิเกี่ยวกับการดำเนินคดี หรือแสวงหาประโยชน์จากการที่ผู้อื่นเป็นความ ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงไม่เป็นโมฆะ และเมื่อจำเลยขายที่ดินนั้นไปเสียก่อน จำเลยต้องใช้ราคาที่ดินในขณะที่ขาย มีใช้ขณะทำสัญญาและเมื่อผู้รับจ้างทำงานให้เสร็จแล้ว ผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายสินจ้างตอบแทน สินจ้างในสัญญาจ้างทำของมีลักษณะเช่นเดียวกับสัญญาจ้างแรงงาน คืออาจจะเป็นทรัพย์สินใด ๆ ก็ได้ ไม่จำกัดเฉพาะเงินตราเท่านั้น แต่ถ้ามีการตกลงทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จตอบแทนกันย่อมไม่ใช่สัญญาจ้างทำของ

ข้อแตกต่างระหว่างสัญญาจ้างแรงงานและสัญญาจ้างทำของ

สัญญาจ้างแรงงานและจ้างทำของแตกต่างกันโดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้
(๑) วิธีคำนวณเงินจ้าง

นักกฎหมายมีความเห็นในทฤษฎีตามตำราสำหรับว่าจะต้องพิจารณาจากการคำนวณเงินจ้าง ถ้าคำนวณเงินจ้างตามระยะเวลาที่ทำงาน เช่น จ่ายเงินจ้างเป็นรายชั่วโมง รายวัน หรือรายเดือน ย่อมจะเป็นสัญญาจ้างแรงงานคือมีการให้เงินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๗๕ นั้นเอง ส่วนสัญญาจ้างทำของนั้นจะมีการคำนวณเงินจ้างตามผลสำเร็จของงานดังที่มาตรา ๕๗๗ บัญญัติไว้ว่า ผู้ว่าจ้างตกลงจะให้เงินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น ผลสำเร็จของงานตามสัญญาจ้างทำของอาจจะไม่สำเร็จหมดทีเดียว แต่อาจจะสำเร็จเป็นส่วน ๆ เช่นสัญญารับเหมาก่อสร้าง ถ้าผู้รับจ้างตอกเสาเข็มแล้วผู้ว่าจ้างจ่ายเงินจ้างครั้งหนึ่ง เมื่อสร้างตึกเสร็จจ่ายเงินจ้างอีกครั้งหนึ่งเช่นนี้แม้จะแบ่งการจ่ายเงินจ้างก็ตาม แต่มีการจ่ายในลักษณะทำเสร็จเป็นส่วน ๆ จึงเป็นสัญญาจ้างทำของ (ดูมาตรา ๖๐๒)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๘๕/๒๔๙๗ โจทก์ทำสัญญาจ้างจำเลยก่อเตาเผาถ่าน รับรองทำให้งานสำเร็จใช้งานได้ คิดค่าจ้างเป็นรายวัน โจทก์ให้ค่าเลี้ยงดูระหว่างทำงานจัดหาเครื่องมือและสัมภาระให้ และเป็นผู้สั่งให้จำเลยทำงานตามที่สั่ง เป็นสัญญาจ้างแรงงาน ไม่ใช่จ้างทำของ แม้งานจะไม่สำเร็จจำเลยก็ต้องจ่ายเงินจ้าง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๖๔/๒๕๒๔ จำเลยจ้างโจทก์ทั้ง ๒ ปลุกบ้านเป็นรายวัน เครื่องมือเป็นของโจทก์ แต่วัสดุเป็นของจำเลย ไม่ปรากฏว่าได้แบ่งงานเป็นงวด และตกลงให้ถือเอาผลสำเร็จของงานแต่ละงวดหรือถือเอาผลสำเร็จของงานทั้งหมดเป็นเงื่อนไขในการจ่ายค่าจ้าง สัญญาจ้างระหว่างโจทก์ทั้ง ๒ กับจำเลย จึงเป็นสัญญาจ้างแรงงาน

(๒) วัตถุประสงค์แห่งสัญญา

ถ้าเป็นสัญญาจ้างแรงงาน วัตถุประสงค์แห่งสัญญาคือการทำงานให้แก่นายจ้างตลอดเวลาโดยไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงาน แต่ถ้าเป็นสัญญาจ้างทำของวัตถุประสงค์แห่งสัญญาคือความสำเร็จของงานที่ผู้รับจ้างทำให้แก่ผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างจะทำอย่างไรก็ตาม ขอให้งานสำเร็จลงตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๑๒/๒๕๒๔ จำเลยจ้างโจทก์ตอกเสาเข็ม ๑๘ ต้นของจำเลยด้วยบั้นจั่นของโจทก์ ตกลงค่าจ้างตอกเป็นรายต้นต้นละ ๑,๗๐๐ บาท ดังนี้ โจทก์จำเลยมุ่งถึงผลสำเร็จของการตอกเสาเข็มเป็นสำคัญ โดยโจทก์หาต้องทำงานตอกเสาเข็มภายใต้บังคับบัญชาของจำเลย

ไม่ สัญญาระหว่างโจทก์จำเลยจึงเป็นสัญญาจ้างทำของ มิใช่จ้างแรงงาน

(๓) ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา

ในสัญญาจ้างแรงงานนั้นลูกจ้างจะต้องทำงานตามคำสั่งของนายจ้าง (มาตรา ๕๘๓ บัญญัติให้นายจ้างไล่ลูกจ้างออกได้ ถ้าลูกจ้างขัดคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้าง) ฉะนั้นการทำงาน ของลูกจ้างจึงอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของนายจ้าง คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๖๕/๒๕๒๔ วินิจฉัยว่า กรรมการบริษัทเป็นบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัทตั้งขึ้นให้มีอำนาจหน้าที่จัดการบริษัทตามข้อบังคับภายในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่ มิใช่บริษัทตกลงรับทำงานทั้งมิใช่เป็นผู้ที่ต้องทำงานภายใต้ควบคุมบังคับบัญชาของบริษัท กรรมการจึงมิใช่ลูกจ้างของบริษัท

ส่วนในสัญญาจ้างทำของนั้น ผู้รับจ้างไม่ต้องทำงานภายใต้บังคับบัญชาของผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างไม่มีสิทธิที่จะออกคำสั่งชี้แจงหรือบงการการทำงานของผู้รับจ้าง ดังเช่นตัวอย่างในคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๑๒/๒๕๒๔ ชำตัน ผู้ว่าจ้างเพียงแต่มีอำนาจเข้าไปตรวจตราการงานได้เท่านั้น (มาตรา ๕๕๒) (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๗๔/๒๕๑๓)

ฉะนั้นการพิจารณาว่าสัญญาใดเป็นสัญญาจ้างแรงงานหรือสัญญาจ้างทำของจึงอาจจะพิจารณาได้จากหลักของการคำนวณสินจ้าง หรือ วัตถุประสงค์สัญญา หรือความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งอาจจะไม่ต้องใช้หลักเกณฑ์ข้อต่อไปวินิจฉัย หรืออาจจะนำหลักเกณฑ์ทั้ง ๓ ประการเข้าประกอบการวินิจฉัยก็ได้

บทที่ ๒

หน้าที่ของผู้รับจ้าง

ผู้รับจ้างมีหน้าที่สำคัญ ๒ ประการคือ จะต้องทำงานสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนสำเร็จให้กับผู้ว่าจ้าง และหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของงานที่ผู้รับจ้างทำขึ้น

หน้าที่ที่จะต้องทำงานให้ผู้ว่าจ้างจนสำเร็จ ซึ่งมีข้อสังเกตดังนี้คือ

๑) เครื่องมือต่าง ๆ สำหรับใช้ในการทำงานให้สำเร็จนั้น ผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหา (ตามมาตรา ๕๘๘) ฉะนั้น ผู้ว่าจ้างจึงไม่ต้องจัดหาเครื่องมือในการทำงานให้แก่ผู้รับจ้าง เช่นจ้างผู้รับเหมาร้างตึก เครื่องมือในการสร้างตึก เช่น บันจันดอกเสาเข็ม เครื่องผสมคอนกรีต ผู้รับเหมาจะต้องจัดหาเอง แต่อาจตกลงในสัญญาให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาเครื่องมือในการทำงานให้แก่ผู้รับจ้าง ซึ่งจะต้องเป็นไปตามข้อตกลงนั้น เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๙๙/๒๕๒๔ จำเลยผู้ว่าจ้างจ้างโจทก์ซึ่งสายไฟฟ้า โดยจำเลยเป็นผู้จัดหาวัสดุตั้งสายไฟฟ้าให้เป็นม้วน ๆ พันอยู่ที่ล้อไม้ ฉะนั้น เมื่อจำเลยต้องจัดหาสายไฟฟ้าซึ่งพันอยู่กับล้อไม้เป็นม้วน ๆ ให้โจทก์ ล้อไม้จึงไม่ใช่เครื่องมือที่โจทก์มีหน้าที่ต้องจัดหาตามสัญญา ดังที่จำเลยให้การต่อสู้ เมื่อล้อไม้ขาดไป และโจทก์ได้ซื้อล้อไม้สำหรับพันสายไฟฟ้าแทนจำเลย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบชำระเงินค่าล้อไม้ให้โจทก์

๒) สัมภาระในการทำงาน ซึ่งได้แก่สิ่งของต่าง ๆ เช่น ไม้ ปูน อิฐ หวาย อาจจะตกลงให้ผู้ว่าจ้างหรือผู้รับจ้างจัดหาก็ได้

๒.๑) ถ้าผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหาสัมภาระ ผู้รับจ้างจะต้องจัดหาสัมภาระที่ดี (มาตรา ๕๘๙) ส่วนผู้ว่าจ้างจัดหาสัมภาระให้ นั้น กฎหมายมิได้บัญญัติว่าต้องจัดหาสัมภาระที่ดี ทั้งนี้เพราะการทำงานที่สำเร็จนั้นเป็นของผู้ว่าจ้างเอง ซึ่งย่อมเป็นความพอใจของผู้ว่าจ้างว่าจะใช้สิ่งของที่ดีเพียงใด

๒.๒) ถ้าสัมภาระนั้นผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหา มา กฎหมายบัญญัติให้ผู้รับจ้างใช้สัมภาระนั้นด้วยความระมัดระวัง และประหยัดอย่าให้เปลืองเสียเปล่า เมื่อทำงานเสร็จแล้ว มีสัมภาระเหลืออยู่ก็ให้คืนแก่ผู้ว่าจ้าง (มาตรา ๕๙๐)

การจัดหาสัมภาระในการทำงานคู่สัญญาอาจตกลงให้ผู้รับจ้างจัดหาตามคุณภาพและลักษณะตามสัญญาที่ตกลงกันไว้ ข้อสัญญาที่ว่าถ้าปรากฏผู้รับจ้างจะต้องนำวัสดุที่ถูกต้องมาเปลี่ยนให้จนเป็นการถูกต้องโดยผู้รับจ้างจะยึดเวลาเอากับผู้ว่าจ้างไม่ได้ นั้น เป็นข้อสัญญาที่กำหนดไว้เพื่อให้ผู้ว่า

จ้างได้รับ วัตถุประสงค์ตามสัญญาไม่เป็นโมฆะ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๒๖/๒๕๑๖)

๒.๓) ถ้าความชำรุดบกพร่องหรือความซักช้าในการที่ทำนั้นเกิดขึ้นเพราะสภาพแห่งสัมภาระ ซึ่งผู้ว่าจ้างส่งให้ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบเว้นแต่จะได้อยู่แล้วที่สัมภาระนั้นไม่เหมาะสมและมีได้บอกกล่าวตักเตือนผู้ว่าจ้าง (มาตรา ๕๕๑) เช่น โจทก์จ้างจำเลยให้เจาะน้ำบาดาลให้โจทก์ ๑ บ่อ ตามสัญญาสัมภาระที่ต้องใช้ก็คือ ท่อกรองน้ำ ท่อน้ำ เครื่องปั้มน้ำ จึงถือว่าการติดตั้งเครื่องปั้มน้ำ เป็นส่วนหนึ่งของการเจาะน้ำบาดาล ปั้มน้ำฝ่ายผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาสิ่งของเหล่านี้ฝ่ายใดจะเป็นผู้จัดหาก็ตาม ต้องถือว่าเป็นสัมภาระในการเจาะน้ำบาดาลอยู่นั่นเอง เมื่อการที่ทำการบกร่อง สูบน้ำไม่ได้ปริมาณตามสัญญา เป็นเพราะความบกพร่องของปั้มน้ำที่โจทก์จัดหา จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๔/๒๕๑๐) แต่ถ้าหากจำเลยรู้ว่าปั้มน้ำนั้นมีคุณภาพไม่ดี และมีได้บอกกล่าวตักเตือน ให้โจทก์ผู้ว่าจ้างทราบ จำเลยจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง (ผู้เขียน)

๒.๔) ถ้าผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหาสัมภาระ ความรับผิดชอบของผู้รับจ้างในการบกร่องนั้นให้บังคับแห่งบทบัญญัติ ประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยซื้อขาย (มาตรา ๕๕๕)

ฉะนั้นถ้าหากผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหาสัมภาระ ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องเสมอ (ตามมาตรา ๔๗๒) เพราะกฎหมายบัญญัติให้ผู้รับจ้างจะต้องจัดหาสัมภาระที่ถืออยู่แล้ว เว้นแต่

ก) ผู้ว่าจ้างได้รู้แล้วหรือควรจะรู้ในเวลาทำสัญญาว่าสัมภาระที่ผู้รับจ้างจัดหานั้นมีความชำรุดบกพร่อง (มาตรา ๔๗๓)

ข) ผู้ว่าจ้างเห็นประจักษ์ในความชำรุดบกพร่องของสัมภาระ และผู้ว่าจ้างรับมอบเอาของนั้นไว้โดยมิได้อัดเอื้อน

๒.๕) ถ้าผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหาสัมภาระ และการที่จ้างทำนั้นพังทลายหรือบอบสลายลงก่อนได้ส่งมอบงานกันถูกต้องไซ้ริ ความวินาศนั้นตกเป็นพับแก่ผู้รับจ้าง หากความวินาศนั้นมิได้เป็นเพราะการกระทำของผู้ว่าจ้าง ในกรณีเช่นนี้สินจ้างก็ไม่ต้องใช้ (มาตรา ๖๐๓)

กรณีที่ผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหาสัมภาระ กรรมสิทธิ์ในสัมภาระเป็นของผู้รับจ้าง จนกว่าผู้รับจ้างจะทำงานเสร็จและส่งมอบให้แก่ผู้ว่าจ้าง กรรมสิทธิ์ในของนั้นจึงจะเป็นของผู้ว่าจ้าง ฉะนั้นงานที่จ้างทำพังทลายก่อนส่งมอบและมีใช้ความผิดของผู้ว่าจ้างความวินาศนั้นตกเป็นพับแก่ผู้รับจ้างผู้ว่าจ้างไม่ต้องรับผิดชอบในเรื่องสัมภาระ และไม่ต้องให้สินจ้าง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๔/๒๔๘๖ การรับจ้างซ่อมรถยนต์ไม่มีลักษณะเป็นจ้างทำของ อันผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหาสัมภาระตามความหมายของ ป.พ.พ. มาตรา ๖๐๓

๒.๖) ถ้าผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาสัมภาระ และการที่จ้างทำนั้นพังทลายหรือบอบสลายลงก่อนได้

ส่งมอบกันถูกต้อง ความวินาศนั้นตกเป็นพิบัติแก่ผู้ว่าจ้างหากความวินาศนั้นมิได้เป็นเพราะการกระทำของผู้รับจ้าง สินจ้างก็ไม่จำเป็นต้องใช้ แต่ถ้าความวินาศเป็นเพราะการกระทำของผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างต้องใช้สินจ้าง (มาตรา ๖๐๔)

กรณีที่ผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาสัมภาระ ก็เช่นเดียวกัน เพราะสัมภาระเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ว่าจ้าง ถ้าหากงานที่ทำพังทลายหรือบุบสลายลงก่อนส่งมอบ และมีใช้ความผิดของผู้รับจ้าง ผู้รับจ้างไม่ต้องชดใช้ค่าสัมภาระ ส่วนผู้ว่าจ้างไม่ต้องจ่ายสินจ้างนอกจากการพังทลายเป็นความผิดของผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างต้องจ่ายสินจ้างให้กับผู้รับจ้าง

๓. ผู้รับจ้างจะต้องทำงานด้วยตัวผู้รับจ้างเอง ถ้าสาระสำคัญของสัญญาขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้รับจ้าง เช่น จ้างผู้รับจ้างวาดภาพเหมือนตัวผู้ว่าจ้างผู้รับจ้างจะให้ผู้รับจ้างช่วงทำแทนไม่ได้ แต่ถ้าสาระสำคัญของสัญญาขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้รับจ้าง ผู้รับจ้างจะเอาการที่รับจ้างทั้งหมดหรือแบ่งการทำงานแต่บางส่วนไปให้ผู้รับจ้างช่วงทำอีกทอดหนึ่งก็ได้ แต่ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบเพื่อความประพฤติกหรือความผิดอย่างใด ๆ ของผู้รับจ้างช่วง (มาตรา ๖๐๗) แต่อย่างไรก็ตามคู่สัญญาอาจจะตกลงว่าจะเอางานไปให้ผู้รับจ้างช่วงทำไม่ได้ เช่นจ้างโรงพิมพ์พิมพ์หนังสือ และมีข้อตกลงว่าโรงพิมพ์แห่งนี้จะต้องพิมพ์เอง จะเอางานไปให้โรงพิมพ์อื่นรับจ้างช่วงไม่ได้ ก็ย่อมเป็นไปตามข้อตกลงอันนี้

๔. การทำงานของผู้รับจ้างไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของผู้ว่าจ้างแต่ผู้รับจ้างจะต้องยอมให้ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างตรวจตราการงานได้ตลอดเวลาที่ทำอยู่นั้น (มาตรา ๕๙๒) การที่ผู้ว่าจ้างเข้าไปตรวจตราการงานได้ ถึงแม้ผู้ว่าจ้างจะไปบังคับบัญชาผู้รับจ้างไม่ได้ แต่ถ้าเกิดผู้รับจ้างทำงานไม่ถูกต้อง ผู้ว่าจ้างยอมจะหักท้วงได้ เช่นคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๔๕/๒๕๑๒ วินิจฉัยว่าจำเลยจ้างโจทก์ก่อสร้างตึกแถว เมื่อจำเลยหรือ ฟ. พบเห็นสิ่งใดโจทก์ทำไว้บกพร่อง ได้หักท้วงบอกให้แก่ไข ดังนี้ยอมมีผลว่าเรื่องที่ได้หักท้วงตกลงกันไปแล้วก็ยังเป็นอันเป็นไปตามข้อตกลงใหม่ แต่ข้อบกพร่องอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้พูดถึงจะถือว่าจำเลยยอมรับเอาทุกอย่างหาได้ไม่ จะเอาการที่ ฟ. หักท้วงหรือไม่มาผูกมัดจำเลยไม่ได้ เพราะ ฟ. เป็นเพียงผู้ที่จำเลยให้มาช่วยตรวจดูงานก่อสร้าง ไม่ใช่มาเป็นตัวแทนรับมอบงาน โจทก์ยังคงต้องรับผิดชอบ เมื่อจำเลยบอกให้แก่ไขแล้วไม่แก้ไข ย่อมผิดสัญญา

ถ้าความชำรุดบกพร่องหรือความชกช้ำในการที่ทำนั้นเกิดขึ้น เพราะคำสั่งของผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่คำสั่งนั้นไม่ถูกต้อง และผู้รับจ้างมิได้บอกกล่าวตักเตือน (มาตรา ๕๙๑)

นอกจากนี้ผู้ว่าจ้างทำของไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหาย อันผู้รับจ้างได้ก่อให้เกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอก ในระหว่างทำการงานที่ว่าจ้าง เว้นแต่ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ผิดในส่วนการงานที่สั่งให้ทำ หรือในคำสั่งที่ตนให้ไว้ หรือในการเลือกหาผู้รับจ้าง (มาตรา ๔๒๘)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๐๙/๒๕๒๒ จำเลยจ้างให้ผู้รับเหมาก่อสร้างตึก ความเสียหายแก่ตึกของโจทก์เกิดจากการตอกเสาเข็มในการก่อสร้างตึกของจำเลย จำเลยเป็นผู้เลือกหาผู้รับจ้าง และการก่อสร้างต้องเป็นไปตามการทำงานที่จำเลยสั่งให้ทำตามข้อบังคับในสัญญาจ้าง จำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหายของโจทก์ที่เกิดขึ้นจากการตอกเสาเข็ม

๕. ผู้รับจ้างมีหน้าที่ต้องทำงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ถ้าผู้รับจ้างไม่เริ่มทำการในเวลาอันควร หรือทำการชักช้าฝ่าฝืนข้อกำหนดในสัญญากฎี หรือทำการชักช้าโดยปราศจากความผิดของผู้ว่าจ้าง จนอาจคาดหมายล่วงหน้าได้ว่า การนั้นจะไม่สำเร็จภายในกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้ก็ดี ผู้ว่าจ้างชอบที่จะบอกเลิกสัญญาเสียได้ มีพักต้องรอคอยให้ถึงเวลากำหนดส่งมอบของนั้นเลย (มาตรา ๕๙๓) ดังเช่นสัญญากำหนดให้ทำงานเสร็จในเวลา ๖ เดือน ผู้รับจ้างจะต้องทำให้เสร็จตามสัญญา ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๕๙๓ ได้ ๓ กรณีคือ

๕.๑ ถ้าผู้รับจ้างไม่เริ่มลงมือทำงานในเวลาอันควร และผู้ว่าจ้างคาดหมายล่วงหน้าได้ว่างานนั้นจะไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้ เช่น ผู้รับจ้างรับเหมาก่อสร้างตึกให้เสร็จใน ๖ เดือน ถ้าหากเวลาเลยมาถึง ๔ เดือนแล้ว ผู้รับจ้างยังไม่เริ่มลงมือตอกเสาเข็มเลย ผู้ว่าจ้างย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

๕.๒ ถ้าผู้รับจ้างทำงานชักช้าฝ่าฝืนข้อกำหนดในสัญญา และผู้ว่าจ้างคาดหมายได้ว่างานนั้นจะไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้ เช่นผู้รับจ้างรับเหมาก่อสร้างตึก และกำหนดว่าจะต้องตอกเสาเข็มให้เสร็จภายในหนึ่งเดือนแต่ผู้รับจ้างทำงานช้า แม้จะเลย ๑ เดือนไปแล้ว ผู้รับจ้างก็ยังตอกเสาเข็มไม่เสร็จเป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดในสัญญา ผู้ว่าจ้างย่อมบอกเลิกสัญญาได้

๕.๓ ถ้าผู้รับจ้างทำการชักช้าโดยปราศจากความผิดของผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างคาดหมายได้ว่างานจะไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาที่ตกลงไว้ เช่น ตกลงสร้างตึกโดยให้ผู้ว่าจ้างจัดหาสัมภาระให้ผู้ว่าจ้างจัดหาสัมภาระให้ครบถ้วน ตามที่ผู้รับจ้างต้องการแต่ผู้รับจ้างก็ยังทำงานชักช้า เช่นนี้ ผู้ว่าจ้างย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ แต่ถ้าหากการชักช้าเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ว่าจ้างเอง เช่น ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่จัดหาสัมภาระ แต่ก็จัดหาสัมภาระให้ผู้รับจ้างไม่ครบถ้วน ทำให้งานชักช้า ผู้ว่าจ้างจะบอกเลิกสัญญาไม่ได้

๖. ถ้าในระหว่างเวลาที่ทำการอยู่นั้น เป็นนิสัยจะคาดหมายล่วงหน้าได้แน่นอนว่าการที่ทำนั้นจะเป็นไปในทางฝ่าฝืนข้อกำหนดในสัญญาเพราะความผิดของผู้รับจ้างไซ้ผู้ว่าจ้างจะบอกกล่าวให้ผู้รับจ้างทำการให้เป็นไปตามสัญญา ภายในเวลาอันสมควรซึ่งกำหนดให้ในคำบอกกล่าวนั้นก็ได้ และถ้าคลาดกำหนดนั้นไป ท่านว่าผู้ว่าจ้างชอบที่จะเอาการนั้นให้บุคคลภายนอกทำต่อไป ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องเสี่ยงความเสียหายและออกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น (มาตรา ๕๙๔)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๑๙/๒๕๐๑ ผู้รับจ้างทำงานไม่เสร็จตามสัญญา ผู้ว่าจ้างได้เข้าทำเองต่อไปจนสำเร็จ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิหักค่าจ้างเท่าที่เสียหายไป แต่ไม่มีสิทธิจะงดจ่ายค่าจ้างเสียทั้งหมด

๗. ถ้าผู้รับจ้างส่งมอบการที่ทำไม่ทันเวลาที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาที่ดีหรือถ้าไม่ได้กำหนดไว้ในสัญญา เมื่อล่วงพ้นเวลาอันควรแก่เหตุก็ดี ผู้ว่าจ้างชอบที่จะให้ลดสินจ้างลงหรือถ้าสาระสำคัญแห่งสัญญาอยู่ที่เวลาผู้ว่าจ้างก็ชอบที่จะเลิกสัญญาได้ (มาตรา ๕๙๖)

ถ้าผู้รับจ้างส่งมอบการที่ทำไม่ทันเวลาผู้ว่าจ้างย่อมมีสิทธิดังนี้

(๑) ผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ถ้าสาระสำคัญอยู่ที่เวลา เช่น ผู้ว่าจ้างจ้างให้ก่อสร้างร้านที่จำหน่ายสินค้าในงานแสดงสินค้าและต้องการให้สร้างเสร็จก่อนเปิดงานดังนั้นสาระสำคัญย่อมอยู่ที่เวลา ถ้าผู้รับจ้างส่งมอบงานไม่ทันตามกำหนดผู้ว่าจ้างย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

(๒) ถ้าสาระสำคัญไม่อยู่ที่เวลา ผู้ว่าจ้างจะเลิกสัญญาไม่ได้ แต่ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะให้ลดสินจ้างลง

แต่ถ้าความชักช้าในการที่ทำให้เกิดขึ้นเพราะสมภารที่ผู้ว่าจ้างส่งให้หรือเพราะคำสั่งของผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่จะรู้อยู่แล้วว่าสมภารนั้นไม่เหมาะ หรือคำสั่งนั้นไม่ถูกต้อง และมีได้บอกกล่าวตักเตือน (มาตรา ๕๙๑)

อนึ่ง แม้ว่าผู้รับจ้างส่งมอบงานที่ทำให้ผู้ว่าจ้างภายหลังกำหนดเวลาในสัญญา หรือภายหลังเวลาอันควรในกรณีมิได้กำหนดเวลาในสัญญาไว้ และผู้ว่าจ้าง รับผิดชอบงานที่ทำนั้นโดยมิได้อิดเอื้อน ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อการส่งมอบล่าช้า (มาตรา ๕๙๗)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๕๒/๒๕๒๔ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๙๖ ให้ถือเอาการส่งมอบการงานเป็นการทำงานเสร็จสิ้น จำเลยซึ่งรับจ้างก่อสร้างสะพานได้ว่าจ้างโจทก์หล่อเสาเข็มคอนกรีต และตอกเสา ๓ ที่สร้างสะพาน การที่โจทก์ขนย้ายปั้นจั่นออกไปล่าช้า ทำให้จำเลยเสียเวลาในการดำเนินงานก่อสร้างเกิดขึ้นจากการส่งมอบงานเสร็จสิ้นแล้ว จึงเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหากไม่ใช่เหตุแห่งการส่งมอบงานที่เนิ่นช้า ซึ่งจะเป็นเหตุให้จำเลยลดสินจ้างได้

๘. ผู้ว่าจ้างมีสิทธิยึดหน่วงสินจ้างไว้ได้ถ้าผู้รับจ้างทำงานไม่เสร็จ และส่งมอบไม่ทันตามกำหนดเวลา (มาตรา ๕๙๙) ทั้งนี้เพราะสัญญาจ้างทำของเป็นสัญญาต่างตอบแทนอันหนึ่ง เมื่อผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ให้ทันเวลา ผู้ว่าจ้างย่อมจะไม่ต้องชำระหนี้ตอบแทนได้ โดยมีสิทธิยึดหน่วงสินจ้างไว้ แต่ถ้าหากผู้รับจ้างได้ให้ประกันตามสมควร ผู้ว่าจ้างจะยึดหน่วงสินจ้างไว้ไม่ได้ เช่นแดงผู้รับจ้างตกลงสร้างบ้านให้ดำผู้ว่าจ้างให้เสร็จในวันที่ ๓๑ มีนาคมแต่แดงทำไม่เสร็จและส่งมอบไม่ทันตามกำหนด ดำมีสิทธิที่จะยึดหน่วงค่าจ้างไว้แต่ถ้าหากแดงให้แหวนเพชรดำไว้เป็นประกัน ดำจะยึดหน่วงสินจ้างไว้ไม่ได้

นอกจากผู้ว่าจ้างมีสิทธิยึดหน่วงสินจ้างไว้ และถ้าผู้ว่าจ้างได้รับความเสียหายใด ๆ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๕/๒๕๒๒ งานที่ทำบกพร่องไม่เป็นไปตามสัญญา ผู้ว่าจ้างต้องใช้ค่าจ้างที่หักค่าเสียหายออกแล้วแก่ผู้รับจ้าง

หน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง

การที่ผู้รับจ้างทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้กับผู้ว่าจ้างนั้น ผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของงานที่ทำนั้นด้วย ซึ่งมีข้อสังเกตดังนี้

๑. ถ้าหากในระหว่างเวลาที่ทำการอยู่นั้นเป็นวิสัยจะคาดหมายล่วงหน้าได้แน่นอนว่าการที่ทำนั้นจะสำเร็จอย่างบกพร่อง เพราะความผิดของผู้รับจ้าง ผู้ว่าจ้างจะบอกให้ผู้รับจ้างแก้ไขสิ่งที่บกพร่องให้คืนดีภายในเวลาสมควรซึ่งกำหนดให้ในคำบอกกล่าวนั้นก็ได้อีก ถ้าพลาดกำหนดนั้นไปท่านว่าผู้ว่าจ้างชอบที่จะเอาการนั้น ให้นำบุคคลภายนอกซ่อมแซมหรือทำต่อไปได้ ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องเสี่ยงความเสียหายและออกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น (มาตรา ๕๙๔)

ฉะนั้น จะต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่เกิดจากความผิดของผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้างจะต้องบอกให้ผู้รับจ้างแก้ไขก่อนภายในเวลาสมควร และถ้าผู้รับจ้างไม่จัดการแก้ไขให้คืนดีภายในกำหนดเวลาผู้ว่าจ้างมีสิทธิเอางานให้นำบุคคลภายนอกทำโดยผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้นด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๐๒/๒๕๔๘ ผู้รับจ้างสร้างตึกทำการบกพร่องเป็นส่วนน้อย ผู้ว่าจ้างได้จ้างช่างอื่นแก้ไขตามสัญญา แต่ทำเกินกว่าที่สมควร จึงเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไป ส่วนที่ต้องเสียเวลาเกินกำหนดในสัญญาไปผู้ว่าจ้างได้ผ่อนผันให้ และเกิดจลาจลต้องหยุดงานและซ่อมแซม ผู้ว่าจ้างจะหักสินจ้างไว้มากเกินไปเกินสมควรไม่ได้ ศาลกะค่าเสียหายให้ตามสมควร เพื่อหักกับสินจ้างที่ควรต้องใช้ให้กับผู้รับจ้าง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๑๙/๒๕๐๑ ผู้รับจ้างทำงานไม่เสร็จตามสัญญา ผู้ว่าจ้างได้เข้าทำเองต่อไปจนสำเร็จ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิหักค่าจ้างเท่าที่เสียหายไป แต่ไม่มีสิทธิจะงดจ่ายเสียทั้งหมด

๒. ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง ถ้าผู้ว่าจ้างรับมอบงานที่ชำรุดบกพร่องนั้นโดยมิได้อิดเอื้อน แต่ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบในกรณีนี้

๒.๑ ความชำรุดบกพร่องไม่พบได้ในขณะรับมอบ

๒.๒ ผู้รับจ้างปิดบังเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่อง (มาตรา ๕๙๘)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๐/๒๕๔๒ วินิจฉัยว่าผู้รับจ้างซ่อมรถส่งมอบรถโดยบอกว่าจะซ่อมให้ดีกว่านั้นไม่ได้ ผู้ว่าจ้างจึงขับรถไปโดยอิดเอื้อน เมื่อปรากฏความจริงว่าซ่อมให้ดีกว่านั้นไม่ได้ แต่เป็นเพราะผู้รับจ้างซ่อมไม่ดีผู้รับจ้างย่อมไม่พ้นความรับผิดชอบ

๓. ในกรณีที่ผู้รับจ้างส่งมอบการที่ชำรุดบกพร่อง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะยึดหน่วงสินจ้างไว้ (มาตรา ๕๙๙) ในเรื่องนี้มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้คือ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๕๓/๒๕๑๒ แม้โจทก์แก้ไขปรับปรุงเครื่องปรับอากาศทำความเป็นไม่ได้ ตามที่กำหนดในสัญญาจ้างโจทก์พยายามแก้ไขไม่สำเร็จ จนจำเลยจ้างผู้อื่นแก้ไข ซึ่งโจทก์จะต้องรับผิดชอบ แต่เมื่อโจทก์ทวงถามให้จำเลยชำระสินจ้างที่ค้างชำระ แทนที่จำเลยจะใช้สิทธิยึดหน่วงสินจ้างไว้ก่อนจนกว่าโจทก์จะแก้ไขความชำรุดบกพร่องสำเร็จ จำเลยกลับยอมทำสัญญาตกลงจะผ่อนชำระหนี้ให้โจทก์ ถือได้ว่าจำเลยสละสิทธิยึดหน่วงที่จำเลยมีอยู่แล้วจำเลยมีหน้าที่ต้องชำระสินจ้างตามสัญญาตกลงชำระหนี้

๔. ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบเพื่อการที่ชำรุดบกพร่องเพียงแต่ที่ปรากฏขึ้นภายในปีหนึ่งนับแต่วันส่งมอบ หรือที่ปรากฏขึ้นภายในห้าปี ถ้าการที่ชำรุดนั้นเป็นสิ่งปลูกสร้างกับพื้นดิน นอกจากเรือนโรงทำด้วยเครื่องไม้ เว้นแต่คู่สัญญาจะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นแต่ข้อจำกัดนี้ท่านมิให้ใช้บังคับเมื่อปรากฏว่าผู้รับจ้างได้ปิดบังความชำรุดบกพร่องนั้น (มาตรา ๖๐๐)

พึงสังเกตว่าแม้ผู้ว่าจ้างจะรับมอบงานโดยมิได้อัดเอื้อนและไม่พบความชำรุดบกพร่อง แต่ความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นหลังจากส่งมอบผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบด้วย ซึ่งจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นภายในเวลาที่กฎหมายจำกัดไว้ในมาตรา ๖๐๐

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๐๒/๒๕๑๘ จำเลยจ้างโจทก์หล่อเสาและเดินสายโทรเลข โจทก์ทำการครบถ้วนตามสัญญาจำเลยรับมอบงานแล้ว ทั้ง ๆ ที่ทราบข้อชำรุดบกพร่องอยู่ก่อน จำเลยต้องรับผิดชอบชำระค่าจ้างแก่โจทก์ส่วนที่จำเลยอ้างว่าโจทก์ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องเพราะจำเลยได้โต้แย้งในเรื่องนี้ ภายใน ๑ ปีแล้ว ก็เป็นเรื่องความรับผิดชอบในข้อชำรุดบกพร่อง คนละเรื่องกับการที่จำเลยรับมอบงานแล้วไม่จ่ายค่าจ้าง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๒๗, ๒๔๒๘/๒๕๒๐ ผู้รับเหมาก่อสร้างตึกทำไม่เสร็จตามสัญญา แต่ก็ไม่มีมีการปรับ แสดงว่าไม่ถือตามกำหนดเวลาเป็นสำคัญ ถ้าไม่บอกกล่าวตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๘๗ ก็เลิกสัญญาไม่ได้ ส่วนการก่อสร้างผิดรายการซึ่งผู้ว่าจ้างรับไว้แล้วก็ได้แต่จะเรียกค่าเสียหาย จะเลิกสัญญาไม่ได้

๕. ผู้ว่าจ้างจะต้องฟ้องผู้รับจ้างให้รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องภายใน ๑ ปี นับแต่วันการชำรุดบกพร่องได้ปรากฏขึ้น (มาตรา ๖๐๑) เช่น จ้างพิมพ์หนังสือส่งมอบหนังสือให้ผู้ว่าจ้างแล้ว ๖ เดือน จึงปรากฏความชำรุดบกพร่องขึ้น ผู้ว่าจ้างจะต้องฟ้องผู้รับจ้างภายใน ๑ ปี นับจากวันพบความชำรุดบกพร่องหรือจ้างสร้างตึกคอนกรีต ปรากฏว่าส่งมอบแล้ว ๔ ปี เกิดพบว่าตึกที่สร้างทรุดลง ผู้ว่าจ้างต้องฟ้องภายใน ๑ ปี นับจากวันพบความชำรุดบกพร่อง (มาตรา ๖๐๐) แต่ถ้าเป็น

การผิดสัญญาจ้างซึ่งไม่เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องจะต้องฟ้องภายในอายุความ ๑๐ ปี ตามมาตรา ๑๖๔

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๔๘/๒๕๐๔ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๐๑ ที่ห้ามมิให้ฟ้องผู้รับจ้างเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันการชำรุดบกพร่องได้ปรากฏขึ้นนั้น หมายถึงการฟ้องร้องในเมื่อได้รับมอบการที่ว่าจ้างนั้นแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๗๔/๒๕๑๓ จำเลยชนไม่ไปส่งมอบให้โจทก์ไม่ครบตามจำนวนเป็นเรื่องจำเลยผิดสัญญาจ้างชกเลิกไม่ทำไว้กับโจทก์ กรณีไม่เข้าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๐๑ เพราะการชำรุดบกพร่องดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๐๑ นั้น จะต้องเป็นความชำรุดบกพร่อง แก่ตัวทรัพย์สินที่จำเลยทำการขนส่งมอบแก่โจทก์ ดังนั้น โจทก์จึงมีสิทธิ์เรียกร้องเอาค่าไม้ที่ขาดหายไปจากจำเลยได้ภายใน ๑๐ ปี ตามมาตรา ๑๖๔

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๔๕/๒๕๑๖ ความชำรุดบกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๐๑ หมายถึงความถึงความชำรุดบกพร่องอันเกิดขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ก่อน ๆ คือมาตรา ๕๕๘, ๕๕๙ และ ๖๐๐ อันหมายถึงความชำรุดบกพร่องในตัวทรัพย์สิน หมายใช้หมายถึงการไม่ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามสัญญาจ้างทำของไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕/๒๕๒๓ โจทก์ว่าจ้างให้จำเลยตั้งศูนย์ถ่วงล้อรถยนต์ จำเลยทำงานไม่เรียบร้อยเป็นเหตุให้พวงมาลัยไม่สามารถบังคับล้อรถได้ รถโจทก์จึงไปชนรถคันอื่นเสียหายเป็นกรณีการชำรุดบกพร่องอันเกิดจากสัญญาจ้างทำของ โจทก์ต้องฟ้องจำเลยผู้รับจ้างเสียภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่การชำรุดบกพร่องได้ปรากฏขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๐๑

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๓๒/๒๕๒๓ จำเลยทำการก่อสร้างอาคารส่งมอบตามสัญญาเรียบร้อยแล้ว ต่อมาได้ตรวจพบรอยร้าวที่คานบางแห่งโจทก์ต้องฟ้องจำเลยผู้รับจ้างภายในปีหนึ่งนับแต่วันการชำรุดบกพร่องได้ปรากฏขึ้น มิฉะนั้นคดีขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๐๑ หมายใช้เป็นการผิดสัญญาจ้างซึ่งมีอายุความ ๑๐ ปีไม่

บทที่ ๓

หน้าที่ของผู้ว่าจ้าง

สัญญาจ้างทำของเป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดหนึ่ง ผู้ว่าจ้างจึงมีหน้าที่จ่ายสินจ้างตอบแทนให้กับผู้รับจ้างตามที่มาตรา ๕๘๗ บัญญัติว่า “.....ผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น” สินจ้างจะกำหนดให้กันเท่าไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับข้อตกลงของคู่สัญญา แต่ถ้าหากมิได้กำหนดไว้ ศาลอาจกำหนดให้ตามสมควรแก่กิจการที่กระทำไปได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๕๔/๒๕๑๐)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๕๑/๒๕๐๕ วินิจฉัยว่าอัตราค่าทนายความท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เป็นอัตราสำหรับศาลจะพิพากษาให้คู่ความชดใช้แทนกันเท่านั้น ส่วนการกำหนดจำนวนค่าจ้างว่าความยอมเป็นไปตามที่ตกลงกันไว้ และในกรณีที่ไม่ปรากฏการตกลงค่าจ้างโดยชัดแจ้ง ศาลก็กำหนดให้ตามความเห็นสมควรแล้วแต่งานที่ทำ

สินจ้างในสัญญาจ้างทำของนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นเงินสดอย่างเดียว อาจจะมีการกำหนดให้ชำระด้วยทรัพย์สินอย่างอื่นเช่นที่ดิน ฉะนั้นถ้าตกลงชำระสินจ้างเป็นที่ดิน ถ้าหากว่าผู้ว่าจ้างขายที่ดินนั้นไปเสียก่อน ก็จะต้องใช้ราคาที่ดินขณะที่ขายมิใช่ขณะทำสัญญา (คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕๒/๒๕๒๕)

การกำหนดว่าจะจ่ายสินจ้างให้เมื่อใด ย่อมขึ้นอยู่กับข้อตกลงของคู่สัญญา เช่นอาจจะกำหนดให้จ่ายกันก่อนทำงาน หรือกำหนดให้ขณะทำงานตามส่วนของงานที่ทำก็ได้ แต่ถ้าไม่กำหนดว่าจะจ่ายกันเมื่อไรตามสัญญา จะต้องนำมาตรา ๖๐๒ มาปรับ ซึ่งมีการจ่าย ๒ วิธีคือ

๑. ผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายสินจ้างเมื่อรับมอบงานที่ทำคือเมื่อผู้รับจ้างทำงานเสร็จแล้วส่งมอบงานให้กับผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างจึงจ่ายสินจ้างผู้ว่าจ้างจะไม่ยอมจ่ายสินจ้างเลยไม่ได้ ถ้าผู้รับจ้างรับมอบงานแล้ว เช่นคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๐๒/๒๕๑๘ จำเลยจ้างโจทก์หล่อเสาและเดินสายโทรเลข โจทก์ทำการครบถ้วนตามสัญญา จำเลยรับมอบงานแล้วทั้ง ๆ ที่ทราบข้อชำรุดบกพร่องอยู่ก่อน จำเลยต้องรับผิดชอบชำระค่าจ้างแก่โจทก์ ส่วนที่จำเลยอ้างว่าโจทก์ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องเพราะจำเลยได้โต้แย้งเรื่องนี้ภายใน ๑ ปีแล้ว ก็เป็นเรื่องความรับผิดชอบในข้อชำรุดบกพร่องคนละเรื่องกับการที่จำเลยรับมอบงานแล้วไม่จ่ายค่าจ้าง หรือถ้าผู้รับจ้างทำงานสำเร็จบางส่วนแต่ผู้ว่าจ้างก็ยอมรับเอาศาลอาจให้ผู้ว่าจ้างใช้ค่าจ้างได้เพียงบางส่วนได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๒๗/๒๕๔๘)

๒. ถ้ามีการส่งงานกันเป็นส่วน ๆ และได้กำหนดสินจ้างเป็นส่วน ๆ ผู้ว่าจ้างจะต้องใช้สินจ้างของงานแต่ละส่วนในเวลารับเอางานส่วนนั้นชนจ้างผู้รับเหมาสร้างตึกกำหนดงานและการจ่ายสินจ้างเป็นส่วน ๆ ตามที่ทำงานเสร็จ เมื่อผู้รับเหมาตอกเสาเข็มเสร็จ และส่งมอบผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายสินจ้างครึ่งหนึ่งเมื่อสร้างตัวตึกเสร็จและส่งมอบผู้ว่าจ้างก็จะต้องจ่ายสินจ้างอีกครั้งหนึ่ง เป็นต้น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๖๓/๒๕๒๑ สินจ้างเขียนแบบที่กำหนดจ่ายตามเวลาที่ก่อสร้างเสร็จเป็นระยะ ๆ นั้น เป็นเรื่องกำหนดเวลาแบ่งจ่ายสินจ้างตามผลการก่อสร้าง ไม่ใช่กำหนดผลงานเขียนแบบที่คิดเป็นสินจ้างตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๐๒

ถ้าหากผู้ว่าจ้างไม่ชำระสินจ้างให้กับผู้รับจ้างตามสัญญา ผู้รับจ้างย่อมมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๓๘๗ ได้ และผู้รับจ้างยังสามารถฟ้องให้ผู้ว่าจ้างชำระสินจ้างในการทำงานที่ผู้รับจ้างทำไปแล้ว และฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้อีก.

บทที่ ๔

ความระงับของสัญญาจ้างทำของ

สัญญาจ้างทำของย่อมระงับลงในกรณีต่อไปนี้คือ

๑. เมื่อผู้รับจ้างทำงานเสร็จ และส่งมอบงานให้แก่ผู้ว่าจ้างและผู้ว่าจ้างได้จ่ายสินจ้างให้กับผู้รับจ้างแล้ว

๒. เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดผิดสัญญา และคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา เช่นผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๕๙๓, ๕๙๖ หรือผู้รับจ้างบอกเลิกสัญญาในกรณีที่มีการแบ่งงานเป็นส่วน ๆ และระบุจำนวนสินจ้างเป็นส่วน ๆ แล้วผู้ว่าจ้างไม่ชำระสินจ้าง

๓. เมื่อการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัย เช่น กรณีที่งานที่ทำนั้นพังทลายหรือสูญหายลงก่อนการส่งมอบโดยจะเอาผิดแก่คู่สัญญาฝ่ายใดมิได้ สัญญาจ้างทำของย่อมระงับลง เช่นแดงจ้างดำพิมพ์หนังสือให้ ๕๐๐๐๐ เล่ม ก่อนที่จะพิมพ์หนังสือเสร็จเกิดฟ้าผ่าทำให้ไฟไหม้โรงพิมพ์ของดำเสียหายหมด สัญญาจ้างทำของย่อมระงับลง

๔. ถ้าสาระสำคัญของสัญญาอยู่ที่ความรู้ความสามารถของตัวผู้รับจ้างและผู้รับจ้างตาย หรือผู้รับจ้างตกเป็นผู้ไม่สามารถทำการที่รับจ้างนั้นต่อไปได้โดยมิใช่ความผิดของผู้รับจ้าง สัญญาจ้างทำของเป็นอันระงับสิ้นลง (มาตรา ๖๐๖) เช่น จ้างนายขาวจิตรกรให้ออกแบบปกหนังสือให้ถ้านายขาวตายลง หรือนายขาวได้เกิดอุบัติเหตุแขนขาด สัญญาจ้างทำของย่อมระงับลงเพราะสาระสำคัญอยู่ที่ความรู้ความสามารถของตัวนายขาว แต่ถ้าจ้างนายดำเจ้าของโรงพิมพ์แห่งหนึ่งพิมพ์หนังสือให้ ถ้านายดำตายสัญญาจ้างทำของย่อมไม่ระงับ

แต่ถึงแม้ว่าสัญญาจะระงับลง ถ้าการส่วนที่ผู้รับจ้างได้ทำขึ้นแล้วเป็นประโยชน์แก่ผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างจะต้องรับเอาไว้และใช้สินจ้างตามสมควรแก่ส่วนนั้น ๆ (มาตรา ๖๐๖ วรรค ๒) เช่นตามตัวอย่างข้างต้น ถ้าขาวได้ออกแบบปกหนังสือจนจะเสร็จแล้ว และปกหนังสือที่ทำนั้นเป็นประโยชน์แก่ผู้ว่าจ้างผู้ว่าจ้างจะต้องรับเอางานนั้นไว้ และต้องจ่ายสินจ้างตามสมควร (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๑๖๘/๒๕๒๔)

๕. ผู้ว่าจ้างใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๖๐๕ คือผู้ว่าจ้างสามารถบอกเลิกสัญญาได้ก่อนการที่จ้างยังทำไม่แล้วเสร็จ โดยผู้ว่าจ้างจะต้องเสียค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับจ้างเพื่อความเสียหายอย่างไร ๆ อันเกิดแต่การบอกเลิกสัญญานั้น

การบอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๖๐๕ นี้เป็นสิทธิตามกฎหมายของผู้ว่าจ้างที่จะบอกเลิกสัญญาได้เพียงฝ่ายเดียว โดยที่ผู้รับจ้างไม่ต้องผิดสัญญาการที่กฎหมายบัญญัติมาตรา ๖๐๕ ให้สิทธิผู้ว่าจ้างเพียงฝ่ายเดียวก็เพราะเห็นว่าการจ้างทำของนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้ว่าจ้างมากกว่าผู้รับจ้าง เพราะผู้ว่าจ้างต้องการผลงานซึ่งอาจจะเป็นของสิ่งหนึ่งสิ่งใดเกิดขึ้น ส่วนผู้รับจ้างได้รับเพียงค่าจ้างเท่านั้น และงานบางอย่างผู้ว่าจ้างจะต้องลงทุนเป็นจำนวนมากหากฐานะของผู้ว่าจ้างตกต่ำลง ผู้ว่าจ้างย่อมไม่สามารถจ้างผู้รับจ้างต่อไปได้ ถ้าหากให้ผู้รับจ้างทำงานต่อไปเรื่อย ๆ อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้รับจ้างที่ไม่สามารถจะได้รับสินจ้างได้เต็มตามจำนวนที่ตนทำงาน กฎหมายจึงให้สิทธิแก่ผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญาได้กลางคัน

ผู้รับจ้างจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๖๐๕ ไม่ได้ แต่ถ้าผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๖๐๕ นี้ ผู้ว่าจ้างจะต้องเสียค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับจ้างเพื่อความเสียหาย เพราะการบอกเลิกสัญญา และผู้ว่าจ้างจะต้องใช้ค่าแห่งการงานที่ผู้รับจ้างได้ทำไปแล้วด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๗๔/๒๕๑๖ จำเลยว่าจ้างโจทก์ให้เป็นทนายฟ้องคดี เมื่อโจทก์ยังดำเนินคดีไม่เสร็จ ตามสัญญาจำเลยย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๐๕ แต่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การเลิก สัญญานั้นให้โจทก์และเมื่อเลิกสัญญากันแล้ว จำเลยต้องใช้เงินควมค่าแห่งการงานของโจทก์ และต้องคิดค่าจ้างตามรูปคดี หาใช่คิดแต่ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การเลิกสัญญานั้นไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๑/๒๕๒๐ โจทก์ถมทรายให้จำเลยไม่เสร็จเต็มเนื้อที่ตามสัญญาและไม่ให้คำตอบตามที่บันทึกร่วมกันไว้ ถือว่าเลิกสัญญาตามบันทึก โจทก์ทำงานไม่สำเร็จ จำเลยบอกเลิกสัญญาได้ตามมาตรา ๖๐๕ แต่ต้องใช้ค่าเสียหายและคืนสู่ฐานะเดิม จำเลยต้องใช้ราคาทรายที่ถมแล้วแก่โจทก์รวมดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดตั้งแต่ครบวันที่โจทก์กำหนดให้จำเลยจ่ายเงิน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔/๒๕๒๕ สัญญาปลูกบ้านเสร็จใน ๕๐ วัน แต่ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินงวดแรกไม่ครบ และสั่งซื้อสัมภาระให้ผู้รับจ้างช้ากว่ากำหนด จึงถือกำหนด ๕๐ วันบังคับไม่ได้ ผู้ว่าจ้างไม่ให้ผู้รับจ้างทำงานจะถือว่าผู้รับจ้างทำงานไม่ได้ ผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญาได้โดยอาศัยมาตรา ๖๐๕ จึงต้องใช้ค่าแห่งการงานที่ผู้รับจ้างได้ทำไปแล้ว ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๙๑ หักกับเงินที่ผู้ว่าจ้างจ่ายให้ผู้รับจ้างไปก่อนแล้ว (โปรดสังเกตว่าแม้ผู้ว่าจ้างจะผิดสัญญาผู้ว่าจ้างก็บอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๖๐๕ ได้)